

Muistikuvia Viskarista ja viskarilaisista vuosikymmenten takaa

Evijärven keskustan ja siihen kuuluvan Viskarin kyläkuvassa on viimeisten vuosien ja vuosikymmenten aikana tapahtunut varsin huomattava muutos. Tähän ovat olleet vaikuttamassa mm. täällä alueella tapahtunut julkinen ja yksityinen rakentaminen sekä suoritettut tie- ym. järjestelyt. Tuon miljööm muutoksen lisäksi täällä Viskarissa on tapahtunut vuosien myötä myös huomattava asukas- eli väestömuutos. Vanhat viskarilaiset ovat kukin vuorollaan siirtyneet ajan rajan yli ja nuoremmat lähteneet etsimään "leipäpuuta" jostakin muualta. Niinpä 1990-luvun Viskarista löytyy enää vain muutama syntyperäinen tai täällä pitempään asunut viskarilainen.

Viskari ei ole kuitenkaan tyhjentynyt asukkaista, sillä muuttoliike on ollut kaksisuuntaista. Tärkeä on viime vuosina muutanut uutta väkeä pitäjän muista osista ja jonkin verran myös muilta paikkakunnilta, joten elämä täällä jatkuu. Mutta minkälainen tämä Viskari oli menneinä vuosikymmeninä ja ketä täällä silloin asui – siitä hieman seuraavassa.

Aluksi kuitenkin muutama sana itse Viskari-nimestä. Minulla ei tosin ole mitään tutkittua tietoa tästä asiasta esitettävänä, mutta mainitsen kuitenkin eräästä

asiaan liittyvästä perimätiedosta, josta olen kuullut puhuttavan. Tuossa perimätiedossa, josta on kertonut kirkonkylän Puutteenpäässä asunut Jaakko Aho (Haarus-Jaakko) muutama vuosikymmen sitten, kerrotaan Viskarin saaneen nimensä täällä muinoin asuneen kalastajan mukaan. Minulle on jäänyt epäselväksi tarkoitettiin ko perimätiedossa sitä, että kyseinen kalastaja olisi ollut Viskari-niminen, vaiko sitä, että hänen asuinpaikkansa nimi olisi muotoutunut kalastaja-sanasta ruotsinkielisestä vastineesta - fiskare. Niin tai näin, paikan nimi Viskari kirjoitettiin aikaisemmin asiakirjoissakin F-alkuisena (Fiskari).

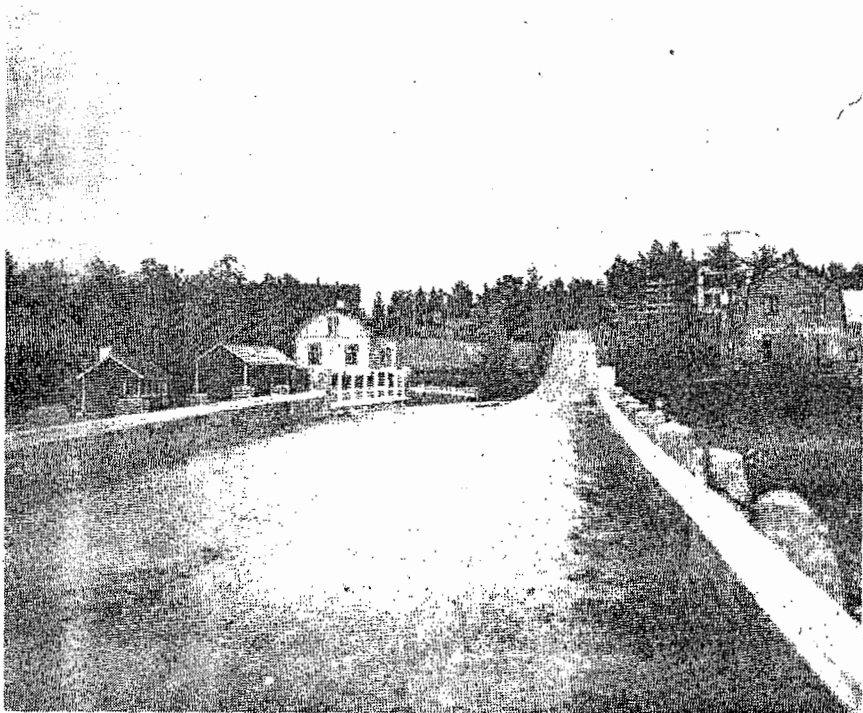
Aloitin Viskaria ja viskarilaisia koskevan tarkastelun 1900-luvun alkupuolelta, vaikkapa 1910-luvulta. Viskarin kyläkuvaa hallitsivat jo silloin kansakoulu ja nuorisoseurantalo. Koulutalo oli rakennettu 1890-luvun alkupuolella tontille, jossa nykyään sijaitsevat litin kioski ja Limutippu. Nuorisoseurantalo oli valmistunut vuonna 1904 ja se sijaitsi suunnilleen nykyisen Mansikka-ahon ja Pesosen liiketalon paikalla. Koulu- ja nuorisoseurantalonsa lisäksi Viskarissa oli myös muutamia silloisten viskarilaisten omistamia ja asumia pientaloja. Osa taloista oli niin pieniä, että niitä

voisi sanoa paremminkin mökeiksi.

Eräs kyseisistä taloista sijaitsi Viskarin määllä "isonkuusen" juurella. Talon omistivat Erkki ja Liisa Sauna-aho. Tätä Sauna-ahon Liisaa kutsuttiin myös Erkin Liisaksi. Liisa Sauna-aho oli syntynyt vuonna 1850 ja hän eli 90-vuotiaaksi. Hän oli vanhin niistä vanhoista viskarilaisista, jotka vielä henkilökohtaisesti muistan. Erkki ja Liisa Sauna-ahon naapureina siinä määllä asuivat Matti ja Amalia Sauna-aho perheineen. Matti ja Amaliaa kutsuttiin Viskarin Matiksi ja - Amaliaksi. Viskarin Matin talosta muutama kymmenen metriä länteen oli Forsmannin talo, jossa asuivat Juho ja Hanna Forsman perheineen. Juho Forsman oli syntymään Saarijärveltä, mutta oli sittemmin erilaisten vaiheiden kautta päätynyt Evijärvelle, jossa avioitui. Forsmannin talosta edelleen länteen eli nykyisen Koivukankaan talon tienoilla sijaitsi Otto Timosen eli Alatuva Oton talo, jossa talon isäntä asui kasvattityttöineen. Talon läheisyydessä oli toinen pienempi rakennus, joka toimi leipomona. Otto Timonen harjoitti myöhemmin kahvilatoimintaa uudessa talossaan, joka sijaitsi lähempänä maantietä suunnilleen nykyisen Pietilän talon paikalla. Erkki ja Liisa Sauna-ahon lähinaapureina asui myös kaksi vanhempaa yksinäistä naisihmistä, joista toista kutsuttiin Kniivilän leskeksi ja toista Ranta-Tildaksi. Kummallakin heistä oli oma talo.

Hovilan tien itäpuolella nykyisen Kirsilän talon paikalla oli pieni talo, jossa asuivat Aleksi ja Liisa Kupila perheineen. Aleksi Kupila oli ammatiltaan kelloseppä ja naapurit kutsuivat häntä kellomestariksi ja hänen vaimoaan kellomestarin Liisaksi. Talossa sijaitsi (vuodesta 1911 alkaen) puhelinkeskus noin 47 vuoden ajan. Kellomestarin talon läheisyydessä (itäpuolella) oli toinen pieni talo, jossa asuivat Jussi ja Maija Ilveshonka (ent. Logren) perheineen. Talon Jussi-isäntää kutsuttiin Leho-Jussiksi ja hänen vaimoaan Leho-Jussin Maijaksi. Jussin ja Maijan perheeseen syntyi kaikkiaan toistakymmentä lasta. Jussi Ilveshonka oli syntymään Alajärveltä.

Opettaja Antti Leino Riippa toimi Viskarissa sijaitsevan kansakoulun opettajana vuodesta 1903 alkaen aina 1930-luvulle saakka. Hän asui ensimmäisten opettajavuosiansa aikana koululla, mutta hanki sittemmin omistukseensa talon, jonka

Meijerinsilta ja Viskarinmäki 1930-luvulta. Meijerin taustalta näkyy vanha kansakoulu.

Evijärven ensimmäinen apteekkari Mikko Pulkkinen., s. 14.9.1886, k.16.11.1937.

Juho Norrkniivilä eli länki-Jussi ensi kertaa elämässään valokuvassa kesällä 1949.

nykyään omistaa Erkki Riippa. Tässä talossa sijaitsi myös postitoimisto, jonka hoitajana toimi paikkakunnan silloisen kirkkoherran rovasti K.A. Calamniuksen tytär Lina (Liina) Calamnius. Talon piharakennuksessa toimi puolestaan limonaditehdas eli Evijärven murteella ilmaistuna limunaatitehas. Tehtaan omisti J. Ahlstedt.

Opettaja Antti Leino Riippa ja hänen vaimonsa Lempi omistivat ilmeisesti (ainakin myöhemmässä vaiheessa) myös Riipan talon läheisyydessä olevan Hovilan talon. Riipan talon eteläpuolella sijaitsi tunnetun evijärveläisen kunnallismiehen Jaakko Söderin talo, "Söötöri". Talo siirtyi sittemmin talon Maija-tyttären ja hänen aviomiehensä Matti Timosen omistukseen. Viskarilaiset kutsuivat Matti ja Maija Timosta Söötörin Matiksi ja -Maijaksi.

Antinniemiessäkin oli 1910-luvulla jo ainakin kaksi taloa. Toisen, joka sijaitsi lähellä nykyistä Kauniston taloa, omistivat Eljas ja Helmi Mäki. Toinen taloista oli lähellä nykyistä terveyskeskusta ja sen omistivat Akseli ja Iida Hautaketo. Myöhemmin taloissa on asunut monia muitakin perheitä.

Kniivilän risteyksessä oli kauppatalo, jossa Leander Rudbäck harjoitti kauppatointaintaa jo 1890-luvulta alkaen. Rudbäckin jälkeen talossa toimi vuoteen 1911 saakka Keski-Pohjanmaan Osuuskaupan myymälä. Myymälän lopetettua toimintansa talossa harjoitti kauppatointaintaa mm. Oskari Kniivilä eli Antinniemen Oskari.

1910- ja 1920-lukujen vaihteessa Viskariin muuttivat Antti ja Hanna Kuusinen perheineen. Heidän talonsa sijaitsi nykyisen Kuusisen talon paikalla. Antti Kuusinen har-

joitti ammatikseen pienimuotoista liiketoimintaa.

1920-luvun lopulla ja vuosikymmenen vaihteen tienoilla Viskariin rakennettiin muutamia uusia taloja, kuten Evijärven Osuusmeijerin talo, Onni Timosen asuintalo ja leipomo, Kalle ja Hanna Huutoniemen talo sekä Matti ja Siina Kniivilän talo. Meijerin talo rakennettiin nykyiselle paikalleen ja Onni Timosen asunto- ja leipomorakennukset meijeriä vastapäätä olevalle tontille, jolla nykyään sijaitsee Lehdon talo.

Kalle ja Hanna Huutoniemen talo rakennettiin aivan maantien varteen nuorisoseurantalonsa naapuriksi (sen länsipuolelle). Kalle Huutoniemen matkustettua Amerikkaan tai Kanadaan hänen Hanna-vaimonsa harjoitti talossaan mm. kioskitointaintaa. Hanna Huutoniemi muutti sittemmin lapsineen Pietarsaareen.

Matti ja Siina Kniivilä rakensivat talonsa silloisen nuorisoseurantalonsa länsipuolelle naapuritontille. Paikalla on nykyään kiinteistöyhtiö Fiskarisen liike- ja asuintalo, jonka tiloissa toimivat Siwa-myymlä ja Jannen Kone. Kniivilät harjoittivat talossaan leipomo- ja kahvilatoimintaa ja niinpä naapurit kutsuivat heitä leipuri-Matiksi ja leipurin emännäksi. Tämä leipurin emäntä kävi myös joinakin kesäsununtaina myymässä kirkkoväelle pullaa ja limonadia eli "nisua ja limunaatia".

1920-luvun lopulla kunta osti Kniivilän risteyksessä olleen kauppatalon ja kunnosti siitä lääkärin talon. Evijärven ensimmäisenä kunnanlääkärinä toimi vuodesta 1931 alkaen C. Roos.

Vuosien 1931-32 vaihteessa Kniivilän risteykseen, nykyisten Kivimäen ja KPO:n

talojen väliselle alueelle, valmistui paikkakunnan ensimmäinen apteekkitalo. Sen rakennutti apteekkari Mikko Pulkkinen. Apteekkitalon myöhempiä omistajia olivat apteekkari Aune Venjoki ja apteekkari Sigrid Ahonen, joka möi talon sittemmin Järvikunnan Osuuskaupalle.

Vuonna 1933 kirkonkylään perustettiin Lahdenkylän Osuuskaupan myymälä. Se aloitti toimintansa Antinniemiessä entisessä Mäen talossa. Myymälän ensimmäisenä hoitajana toimi Leander Sulkakoski. Myöhemmin 1930-luvulla myymälälle rakennettiin oma talo. Se "seisoo" vieläkin paikallaan nykyisen Kauppatie ja Antinniemen menevän tien kulmauksessa vastapäätä Kuusisen taloa. Talo on nykyään kuitenkin muussa käytössä. Mainittakoon vielä, että Lahdenkylän Osuuskaupan nimi muuttui vuodesta 1938 alkaen Järvikunnan Osuuskaupaksi. Edellä mainitun myymälätalon lisäksi Viskarin alueelle rakennettiin 1930-luvulla muitakin taloja, kuten suojeluskunnantalo (Suoja), Arvi ja Helmi Evälän talo sekä postitalo. Suojeluskunnantalo tunnetaan nykyisin vanhana kunnantalon ja Evälän talo Hevosahon talona. Postitalo rakennettiin Antinniemen menevän tien varteen. Talon rakennutti luultavasti Evijärven Säästöpankki. Postin ja postinhoitajan asunnon lisäksi talossa sijaitsi aikanaan myös nimismiehen kanslia ja asunto, kunnantointisto, kansanhuoltotoimisto ja verotoimisto. Myöhemmin talo on ollut liike- ja asuntokäytössä.

1930-luvun alkupuolella leipuri Onni Timonen muutti pois paikkakunnalta ja hänen entisessä talossaan, joka sijaitsi vastapäätä meijeriä, harjoittivat sittemmin kahvilatoimintaa mm. Jalmari Rannisto, Fanni Kuivanen (myöhemmin Riippa) sekä Vihtori ja Iida Isoviita. Myöhemmin talossa toimi Evijärven Osuuskassa. Jo ainakin 1930-luvulta alkaen Viskariissa asui myös Juho (Jussi) Norkniivilä. Talo, jossa hän Maijansa kanssa asui, sijaitsi aikaisemmin mainitun Forsmannin talon naapurina, sen länsipuolella. Jussi Norkniivilä valmisti mm. länkiä ja viskarilaiset kutsuivat häntä tämän vuoksi länki-Jussiksi. Jotkut käyttivät hänestä jotakin muutakin kutsunimeä.

1940-luvulla Viskariin rakennettiin jälleen muutamia uusia taloja. Niistä Osvald (Ossi) ja Irja Evälän talo sekä Eeva Seppälän talo sijoituivat Hovilantien varteen. Evälän talo valmistui vuosikymmenten vaihteen tienoilla tai 1940-luvun alussa. Talo on nykyisin Evälän perikunnan omistuksessa. Seppälän talo valmistui vuosikymmenen loppupuolella (1947) ja sen nykyiset omistajat ovat Keijo ja Maire Jokela. Samuli

Sauna-aho rakensi 1940-luvun loppupuolella uuden talon vanhan kotitalonsa paikalle. Talo valmistui vuonna 1949 ja se on nykyisin perikunnan omistuksessa. Vilho ja Nellie (Neli) Luomansuun talo valmistui 1940-luvun loppupuolella tai 1940- ja 1950-lukujen vaihteen tienoilla. Se sijaitsi mäkirinteessä jonkin matkaa nykyisestä Hevosahon talosta länteen tai lounaaseen. Talon omistivat myöhemmin Eino ja Helena Luomansuu.

Antinniemiessä saatiin vuosikymmenen lopulla päätökseen sairaalatalon rakennustyöt ja uusi kunnansairaala saattoi aloittaa toimintansa vuonna 1950. Viskarissa tapahtui 1940-luvulla myös joittenkin talojen osalta omistussuhteiden muutoksia. Tällöin mm. Valde ja Sanni Hevosaho ostivat talon Arvi ja Helmi Evälältä. Tämä tapahtui vuosikymmenen puolenvälin tienoilla. Samoihin aikoihin Emil (Eemeli) ja Helga Pykäri ostivat entisen leipuri-Matin talon Jussi Seppälältä, jonka omistuksessa talo oli muutaman viimeisen vuoden ollut. Pykärit perustivat taloon kahvilan ja myöhemmin sen tilalle kaupan. Vuonna 1950 he möivät talonsa Evald Borgille ja Selma Lassilalle. Uudet omistajat suorittivat talossa tarpeelliset korjaus- ja laajennustyöt ja avasivat siinä kauppaliikkeen – Evijärven Tavara-aitan.

Myytyään talonsa Emil ja Helga Pykäri rakensivat Viskariin uuden liike- ja asuintalon, jossa harjoittivat kahvila- ja ruokala-toimintaa. Talo sijaitsi nykyisen KPO:n liiketalon paikalla. 1950-luvun loppupuolella Pykärit möivät talonsa silloiselle Järviskunnan Osuuskaupalle. Paikalle rakennettiin pian liiketalo, jonka nykyään omistaa Keski-Pohjanmaan Osuuskauppa.

Edellä mainittujen lisäksi Viskariin rakennettiin 1950-luvulla mm. seuraavat uudet talot: Paavo ja Aini Kujalan liike- ja

Myyvälänhoitaja Aatos Mäkelän perhekunta 1936. Mäkelä ohjasi myös näytelmiä ja lausui juhlissa.

asuintalo, Evijärven Säästöpankin ja Evijärven Osuuspankin toimitalot, Albert ja Kerttu Lassilan liike- ja asuintalo, Niilo ja Toini Sulkakosken liike- ja asuintalo sekä myöhemmin Valtion virastotalo. Entisen Kujalan talon omistavat nykyisin Heikki ja Anna-Liisa Järvelä, säästöpankin talon Arsenal, Lassilan talon Kokkolan Osuuspankki sekä Sulkakosken talon Jari Luomansuu ja Kirsti Koski. Osuuspankin talo, joka 1950-luvulla rakennettiin on purettu ja sen paikalla on nykyisin uusi liike- ja asuintalo, jossa toimii mm. Kelan paikallistoimisto.

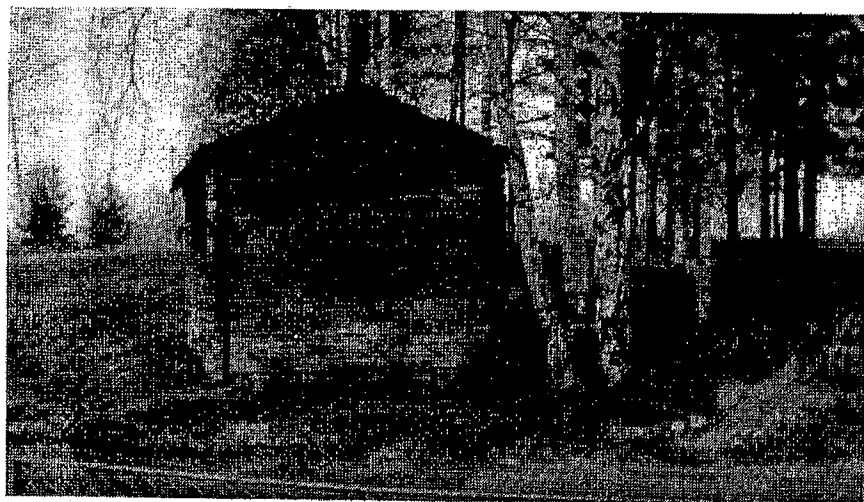
Mainittakoon vielä, että Evijärven vanha apteekkitalo poistui alkuperäisestä käytöstään 1950-luvulla, jolloin talo myytiin Järviskunnan Osuuskaupalle. Apteekin toiminta jatkui tämän jälkeen entisessä Iso-

hellan talossa, jonka apteekkari Sigrid Ahonen osti tähän tarkoitukseen.

Vuosikymmenten myötä kaikki Viskarin vanhat asuintalot ovat hävinneet kyläkuvasta. Vanha koulutalo purettiin silloin, kun koulutoiminta keskitettiin Kuoppaholalle. Vanha nuorisoseurantalo puolestaan tuhoutui tulipalossa vuonna 1966. Viskarin keskustassa oleva vanha kunnantalo on alueen vanhimpia taloja. Se rakennettiin alun perin suojeluskunnantaloksi vuonna 1934. Talo ei siten ole kovin vanha, mutta sillä on perinteitä. Evijärvi-Seura on tehnyt työtä sen eteen, että talo voitaisiin kunnostaa hyödylliseen käyttöön ja siten säilyttää Viskarin kyläkuvassa. Toistaiseksi seura ei kuitenkaan ole saanut hankkeelle yhteistyökumppaneita. "Pallo" talon kohtalosta on siten jäänyt talon omistajalle kunnalle.

Päätän tämän Viskaria ja viskarilaisia koskevan tarkasteluni tällä kertaa tähän. Ehkäpä aihetta voidaan myöhempien vuosikymmenten osalta tarkastella myöhemmin jossakin muussa yhteydessä.

Matti Kirsilä

Sauna-ahon vanha riihi, jossa säilytettiin viskarilaisten ruumiita.

Lähteet:

Järviseudun historia osa II,
Kotiseutumme Järviseutu 1995.
Haastattelut:
Saima Huttunen, Pietarsaari 1987,
Selma Lassila 1989,
Paavo ja Aini Kujala sekä
Matti Haapala 1996